

4. Налоговая реформа – 2015: Обзор основных изменений // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://antikor.com.ua/articles/23079> – *nalogovaja_reforma__2015_obzor_osnovnyh_izmenenij*.
5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua/main/uk/index.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

УДК 338.45:67/68(477.87)

Лизанець А.Г.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ

Легка промисловість була і залишається однією з пріоритетних галузей промисловості. Швидка оборотність коштів та висока рентабельність продукції робить її особливо привабливою для підприємництва. Маючи найменшу питому капітало- та енергомісткість, вона завжди забезпечувала високу економічну віддачу для держави. Стимулювання виробництва товарів народного споживання має першочергове значення як для підприємців, так і для споживачів. На підприємствах галузі, розташованих в усіх регіонах України, зосереджено значну частину виробничих фондів та 3,6% від загальної чисельності промислово-виробничого потенціалу промисловості. Технологічні особливості ЛП дозволяють здійснювати швидку зміну асортименту продукції, що випускається, при мінімумі витрат, що забезпечує високу мобільність виробництва.

Легка промисловість (ЛП) України об'єднує 23 види економічної діяльності згідно з КВЕД, які згруповано у три основні розділи: текстильне виробництво; виробництво одягу (виробництво одягу зі шкіри, виробництво робочого, спіднього, верхнього одягу та аксесуарів, виготовлення виробів із хутра, виробництво трикотажного і в'язаного одягу, панчішно-шкарпеткового виробів тощо); виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів. Крім того до галузі відноситься виробництво іграшок, фурнітури, столового посуду та ін.

Згідно офіційних статистичних даних, обсяги реалізованої промислової продукції підприємств галузі по Україні за період з 2010 по 2015 рр. зросли з 346263,3 тис. грн. до 971592,0 тис. грн., тобто у 2,8 разів. Частка продукції відповідного виду діяльності до загальних обсягів реалізованої продукції збільшилась з 4,9% у 2010 р. до 7% у 2015 р. [2].

Позитивні зрушення в ЛП ведуть до створення нових робочих місць, а це, в свою чергу, - до покращення ситуації на ринку товарів та послуг та ринку праці.

У Закарпатській області ЛП є однією з наймолодших галузей економіки. У галузевій структурі промисловості регіону на продукцію галузей ЛП у 2015 р. припадає біля 6,8% загального обсягу реалізованої промислової продукції.

З урахуванням об'єктивної оцінки сучасного стану економіки, негативних та позитивних факторів регіонального розвитку ЛП розглядається як одна з пріоритетних сфер виробництва, що забезпечують зайнятість населення регіону, що актуалізує проблему пошуку резервів її зростання.

Пріоритетність галузі для економіки регіону визначається: великою смністю внутрішнього ринку товарів, високим рівнем доданої вартості (до 50%), що створюється у процесі виробництва товарів, швидким обігом капіталу, наявністю сировини та напівфабрикатів для забезпечення виробництва (шкіри, вовни, льону тощо), низькою енергоємністю

виробництва (1-3 % від валових витрат), незначним впливом на довкілля, наявністю висококваліфікованих кадрів у регіоні.

Протягом останніх років легка промисловість області зіштовхнулася з рядом проблем, які призвели до погіршення показників її діяльності, зокрема через фінансово-економічну кризу, нерівність в системі оподаткування, існування «тіньового» імпорту та виробництва.

За 2015р. обсяг виробництва промислової продукції Закарпатської області скоротився порівняно з 2014 р. на 20,3%. Індекси промислової продукції по області загалом демонструють зниження показників розвитку (див. табл.1).

Таблиця 1

**Індекси промислової продукції за основними видами діяльності за 2013–2015 роки
(відсотків до попереднього року) [1]**

Вид діяльності	Код за КВЕД-2010	2013	2014	2015
Промисловість	B+C+D	96,9	106,1	79,7
Добувна та переробна промисловість	B+C	95,9	107,3	77,4
Переробна промисловість	C	95,7	106,4	77,1
у тому числі				
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	13-15	80,0	105,6	96,3

Аналіз даних, представлених у табл. 1, дозволяє стверджувати, що ЛП за 2013-2015 рр. зупинила спад у своєму розвитку. Свідченням цьому є і показники рентабельності операційної діяльності. Якщо в цілому по промисловості області рентабельність операційної діяльності у 2015 р. склала 2,0%, то по підприємствах текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів вона становить 8,3% (загальний результат від операційної діяльності підприємств ЛП Закарпаття - 100129,8 тис. грн., а витрати на здійснення операційної діяльності 1209143,1 тис. грн.) [1].

Ситуація, що склалася на ринку товарів ЛП Закарпатської області, певною мірою є результатом відсутності рівних умов конкуренції на внутрішньому ринку у зв'язку з наявністю контрабандної та контрафактної продукції, а також можливості торгівлі імпортною продукцією без обліку та відповідного оподаткування.

Аналіз економічних чинників, які визначають конкурентоспроможність вітчизняних товарів ЛП, вироблених суб'єктами господарювання Закарпатської області, свідчить, що підприємства працюють за умов світових цін на сировину, матеріали та устаткування, які формують 65-80% собівартості виробленої продукції. Водночас, витрати на оплату праці складають лише 10-20% від загальної собівартості продукції. Тому вітчизняні товари ЛП не витримують цінової конкуренції з контрабандними та контрафактними товарами.

Масове ввезення з країн ЄС в Україну загалом, та до Закарпаття як прикордонного регіону, зокрема, товарів так званої групи «секонд-хенд» майже без оподаткування та в якості гуманітарної допомоги призвели до поглиблення «тінізації» ринку товарів ЛП в області. Незважаючи на зміну механізму визнання товарів гуманітарною допомогою відповідно до внесених змін до Закону України «Про гуманітарну допомогу» № 5463-VI від 23.11.2012р. [3], обсяги імпорту цих товарів залишаються дуже значними та продовжують нарощуватись.

Найбільшими країнами-імпортерами товарів «секонд-хенд» виступають: Велика Британія - 45-55%, Німеччина - 13-20%, Нідерланди - 8-13%, Польща, Швейцарія та ін.

Так, протягом 2014 року у зоні діяльності лише Чопської митниці Міністерством доходів у вільний обіг оформлено 1100 тон одягу та інших виробів, що використовувалися, загальною вартістю 964 тис. грн. [4]. У 2015-2016 рр. обсяги імпорту товарів даної групи на територію області збільшились у декілька разів порівняно з 2014 р. Їх аналіз є ускладненим через відсутність офіційних статистичних даних.

Така ситуація веде до скорочення обсягів продаж товарів легкої промисловості на внутрішньому ринку.

У загальному обсязі виробленої підприємствами ЛП області продукції більше 50% складають товари, які вироблені за толінговою схемою (на умовах переробки давальницької сировини) і постачаються до країн Європейського Союзу. Толінгова схема має свої переваги та недоліки. До основних переваг такого варіанту організації операційної діяльності слід віднести: зниження витрат підприємств ЛП області на матеріально-технічне забезпечення та збут; відсутність або мінімізація потреби у проектуванні нових виробів (оскільки вся конструкторська документація, а в більшості випадків і необхідне обладнання забезпечуються іноземним замовником); нарощування обсягів виробництва; збільшення чисельності залученого персоналу та підвищення рівня його зайнятості.

Серед недоліків варто виділити підвищення рівня залежності вітчизняних суб'єктів господарювання галузі від обсягів та умов контрактів і замовлень, порівняно низький рівень оплати праці, зниження мотивації до розробки та впровадження продуктивних інновацій.

Толінгова схема виробництва продукції є вигідною для підприємств ЛП в сучасних умовах, проте у перспективі галузь повинна зробити поступову переорієнтацію на використання внутрішніх сировинних джерел та виробництво продукції, яка б забезпечувала задоволення потреб внутрішнього споживача як за ціною, так і за якістю.

Подальший розвиток легкої промисловості в регіоні потребує здійснення ряду організаційних та економічних заходів як з боку держави, так і з боку самих суб'єктів господарювання.

Щодо регулювання розвитку галузі з боку держави та місцевих органів влади, то необхідною є розробка системи податків, яка б стимулювала збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможних товарів ЛП, їх оновлення, підвищення якості, зменшення ціни, а також технічне переоснащення підприємств; удосконалення митно-тарифного регулювання системи захисту вітчизняного товаровиробника; стимулювання розвитку малих підприємств з виробництва одягу, взуття, інших предметів народного вжитку; організація і проведення спеціалізованих виставок товарів легкої промисловості, підтримка роботи ярмарків продажу товарів ЛП вітчизняного виробництва; стимулювання розвитку власної сировинної бази легкої промисловості.

Водночас підприємствам регіону, які належать до ЛП слід інтенсифікувати маркетингову діяльність, широко застосовувати маркетинговий інструментарій для просування вітчизняної продукції, причому не лише на внутрішній, а і на зовнішній ринок; використовувати вітчизняну сировину для виробництва продукції; розвивати фірмову торгівлю товарами ЛП.

Література:

1. Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронне джерело]. – Режим доступу до джерела: – www.uz.ukrstat.gov.ua.
2. Державна служба статистики України [Електронне джерело]. – Режим доступу до джерела: – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Закон України «Про гуманітарну допомогу» № 5463- VI від 23.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>.
4. Навроцька Н. Г. Ідентифікація виробів з хутра за УКТ ЗЕД /Н. Г. Навроцька, О. В. Вишнікіна // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Економіка”. - 2013. - № 2(50). - С. 116-121.